

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензента, кандидата медичних наук, доцента кафедри
стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного
медичного університету**

ПОПОВИЧ ЗОРЯНИ БОГДАНІВНИ

на дисертаційну роботу

ДАНИЛЬЦІВА ЛЮБОМИРА ОРЕСТОВИЧА

на тему:

**«Клініко-лабораторне обґрунтування лікування та профілактики карієсу
зубів у дітей при підвищеному рівні тривожності в умовах йододефіциту»**

**подану у разову спеціалізовану Вчену раду ДФ 20.601.042 Івано-
Франківського національного медичного університету, що утворена
наказом ректора від 01.03.2023 року № 250-д для розгляду та проведення
разового захисту дисертації**

**на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань – 22 «Охорона
здоров'я»,**

за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Актуальність теми дисертації.

Збереження здоров'я дитячого населення є основним завданням сучасної медицини. Загальновідомо, що здоров'я нації визначається рівнем здоров'я дітей і підлітків. Стан здоров'я дітей, як найбільш соціально значущої та водночас вразливої групи населення, суспільства – один з найбільш чутливих та важливих показників. Стоматологічна захворюваність дитячого населення України характеризується високою розповсюдженістю та інтенсивністю. За результатами досліджень, кількість стоматологічних захворювань становить від 72,6 % до 96,5 %, що відповідає критерію «масова захворюваність». Цьому значною мірою сприяють несприятливі екологічні умови проживання. За результатами багатьох досліджень, йододефіцитні стани, захворювання відносяться до найбільш поширених у світі

неінфекційних патологій. Тривалий час вважалося, що йодний дефіцит у нашій країні існує тільки в західних областях України, впливаючи на рівень захворюваності, проте проведене за ініціативи ЮНІСЕФ 2002 року загальнонаціональне дослідження показало, що проблема актуальна для всіх без винятку регіонів нашої держави. Ця проблема є актуальною і у багатьох країнах Європи.

Важливим чинником та передумовою до виникнення багатьох захворювань є психоемоційний стан дітей. Стресові фактори, які з'являються ще в шкільні роки, в подальшому можуть нагромаджуватися, приводячи до певних патологічних станів, сприяючи появі нових захворювань, та впливаючи на перебіг вже існуючих патологій. Вивчення впливу тривожності на стан здоров'я дітей, в тому числі на стоматологічну захворюваність, є особливо актуальним у теперішній важкий для України час, коли є велика кількість дітей, у яких хтось із родичів на війні, і вони важко переживають цю ситуацію, також є значна кількість внутрішньо переміщених осіб дитячого віку, яким у короткий час довелося змінити багато у своєму житті – умови проживання, оточуючих людей, місцевість і навіть державу. Стан невизначеності значно підвищив рівень тривожності, що, без сумніву, має вплив на стан здоров'я дітей.

Вивченню поєданого впливу двох важливих несприятливих чинників на стан стоматологічного здоров'я присвячена робота Данильціва Л.О.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота відповідає сучасним вимогам. Основні наукові результати здобувача висвітлені у 5 публікаціях та розкривають основний зміст дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 3 статті у фахових наукових виданнях України, 2 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. В одному випуску (номері) журналу опубліковано не більше однієї статті.

Дисертаційна робота є фрагментами комплексних науково-дослідних робіт кафедри стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського

національного медичного університету: «Клінічна ефективність комплексного лікування захворювань твердих тканин зубів і пародонту у населення екологічно несприятливих регіонів», номер державної реєстрації 0118U004144, та «Комплексне морфофункціональне дослідження та обґрунтування застосування сучасних технологій для лікування та профілактики стоматологічних захворювань», номер державної реєстрації 0121U109242.

Здобувач є одним із співвиконавців цих науково-дослідних робіт.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень

У роботі отримала розвиток важлива проблема діагностики, лікування і профілактики карієсу зубів у дітей із підвищеним рівнем тривожності, які постійно проживають у місцевості з недостатністю йоду.

Проведено стоматологічне обстеження 15-річних дітей з урахуванням психоемоційного стану.

Доповнені та уточнені наукові дані щодо гігієни ротової порожнини, мінералізуючих властивостей слини, характеристик змішаної слини залежно від стоматологічного статусу та рівня тривожності.

Досліджено зміни ротової рідини залежно від стоматологічного статусу 15-річних дітей, які проживали на територіях із недостатнім вмістом йоду.

На підставі проведених обстежень запропоновано схему лікувально-профілактичних заходів при карієсі для дітей з підвищеним рівнем тривожності, які постійно проживають на територіях з недостатністю йоду.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки, рекомендації, сформульовані в дисертації, отримані на достатній кількості клінічних даних (обстежено 180 пацієнтів), з використанням інформативних, сучасних методів дослідження та детальній статистичній обробці матеріалу, що в цілому дозволило здобувачу обґрунтувати ряд положень, що мають теоретичне і практичне значення.

Комісією з питань етики Івано-Франківського національного медичного університету засвідчено (протокол № 129/22 від 29.09.2022 р.), що проведені дослідження не суперечать основним міжнародним біоетичним та правовим нормам Гельсінської декларації, Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину та відповідних Законів України.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційна робота виконана на сучасному науковому рівні. Одержані результати можна вважати достовірними і обґрунтованими. Обрані автором методи дослідження відповідають поставленій меті і завданням. Тому вважаю, що успішне вирішення наукових завдань роботи – це послідовна реалізація методичних підходів, де чітко визначені об'єкт та предмет дослідження, забезпечена висока інформативність та точність використаних методів дослідження.

Методологічно об'єднані мета та завдання, висновки та практичні рекомендації, які є достовірними, науково обґрунтованими і доцільними.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Практична значимість роботи визначається обґрунтуванням і розробкою нового методу лікування, запропонованого автором на основі результатів клініко-лабораторних досліджень.

Розроблено рекомендації та запропоновано схему лікування карієсу для дітей з урахуванням їх психоемоційного стану, та проживаючих у місцевості з недостатнім рівнем йоду. Результати клінічних та лабораторних досліджень доводять ефективність запропонованого автором лікувально-профілактичного комплексу.

Результати дослідження впроваджено в лікувальну практику відділу епідеміології та профілактики основних стоматологічних захворювань, стоматології дитячого віку та ортодонтії ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії НАМН України» (затв. 27.10.2022 р.), стоматологічного відділення навчально-лікувального центру

«Університетська клініка» Буковинського державного медичного університету (затв. 03.11.2022 р.), терапевтичного відділення Центру стоматології університетської клініки Івано-Франківського національного медичного університету (затв. 15.09.2022 р.), на кафедрі дитячої стоматології Івано-Франківського національного медичного університету (затв. 12.09.2022 р.), на кафедрі стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету (затв. 09.09.2022 р.). Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі кафедри стоматології дитячого віку Вищого державного навчального закладу України “Буковинський державний медичний університет” (затв. 24.10.2022 р.), кафедри дитячої стоматології Івано-Франківського національного медичного університету (затв. 15.09.2022 р.), кафедри стоматології післядипломної освіти Івано-Франківського національного медичного університету (затв. 15.09.2022 р.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційна робота написана українською мовою, викладена на 211 сторінках, з яких 144 сторінки основного тексту, і складається із вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, 4 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків та списку використаної літератури, який містить 271 джерело, з яких 128 кирилицею та 143 латиною, додатків. Робота ілюстрована 12 таблицями, 31 рисунком.

У розділі “Вступ” автор обґрунтовує актуальність теми дисертації, формулює мету, ставить конкретні завдання, наводить дані про оприлюднення матеріалів роботи. Розділ викладено на 7 сторінках тексту, суттєвих зауважень немає.

Розділ 1. «Чинники, що впливають на ураженість карієсом зубів у дітей та шляхи вирішення проблеми» (Огляд літератури).

Автор описав сучасні погляди та провів ґрунтовний аналіз наукових досліджень про вплив різноманітних чинників на стоматологічну

захворюваність у дітей, охарактеризував психоемоційний стан як один із чинників ризику виникнення карієсу зубів у дітей, описав вікову специфіку тривожності у 15-річних дітей-підлітків, а також сучасні принципи профілактики і лікування карієсу зубів. Наведені джерела відповідають темі і напрямкам дослідження. Розділ викладено інформативно, грамотно, аналізуються сучасні літературні джерела переважно за останні 10 років, кількість джерел більше 10 років – незначна.

Розділ 2. «Загальна характеристика об'єктів і методів дослідження». Він складається з 7 підрозділів та присвячений загальній характеристиці клінічних спостережень, дизайну проведеного дослідження та детальному опису методик дослідження (зокрема біохімічні, біофізичні, медико-соціальні методи дослідження), використаних при виконанні дисертаційної роботи. Сформовано групи спостереження, що дає можливість різносторонньо оцінити та провести аналіз результатів дослідження.

Матеріали даного розділу представлені в достатньому об'ємі, вибрані методи досліджень сучасні, актуальні, відповідають поставленим завданням дослідження.

Загалом розділ представлено достатньо інформативно, чітко і послідовно.

Розділ 3. «Аналіз показників стоматологічного статусу 15-річних дітей, які проживали в умовах йододефіциту»

Автором описано дослідження стану гігієни ротової порожнини у обстежених дітей, показники каріозного ураження твердих тканин зубів, особливості мікрокристалізації та мінералізуючого потенціалу ротової рідини, вивчення структурно-функціональної кислотостійкості емалі.

Розділ 4. «Вивчення взаємозв'язку показників стоматологічного статусу з рівнем тривожності 15-річних дітей, які проживали в умовах йододефіциту».

Автором подано характеристику психоемоційного стану підлітків на основі опитувальника Спілбергера, динаміку змін показників

стоматологічного здоров'я з урахуванням психоемоційного стану, детально описано зміни мінералізуючого потенціалу ротової рідини з урахуванням виду і рівня тривожності.

Розділ 5. «Дослідження ротової рідини 15-річних дітей із різним психоемоційним станом, які проживали в умовах йододефіциту». Дисертантом описано результати дослідження біохімічних та біофізичних властивостей ротової рідини, результати рН-метрії змішаної слини, описано дослідження швидкості саливації.

Логічним завершальним етапом дисертаційної роботи є Розділ 6, присвячений опису впливу запропонованого автором лікувально-профілактичного комплексу на показники стоматологічної захворюваності. Наведені автором дані свідчать, що у дітей, яким проводили запропоновані лікувально-профілактичні заходи, приріст інтенсивності карієсу був значно нижчий у порівнянні з дітьми, яким проводилося лікування згідно існуючих на даний час протоколів надання стоматологічної допомоги. Проаналізовано динаміку змін індексу гігієни після проведення лікувально-профілактичних заходів, показники тесту емалевої резистентності.

Спостереження за дітьми впродовж тривалого часу (2 роки) підтвердило ефективність запропонованих лікувально-профілактичних заходів, про що свідчать результати досліджень.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» наведено обґрунтований підсумок дисертаційної роботи, що висвітлює теоретичну та практичну значимість отриманих результатів для практичної та наукової стоматології. Автор характеризує і узагальнює основні результати проведеного дослідження.

Висновки в основному сформульовані коректно, відображають найбільш значимі результати дослідження, відповідають його завданням.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Практичні рекомендації відповідають поставленим завданням, доцільні, раціональні, можуть бути впроваджені та впроваджуються в дитячій стоматології.

Недоліки дисертаційної роботи щодо вмісту та оформлення.

Запитання до здобувача.

В ході аналізу дисертаційної роботи принципових недоліків не виявлено, однак, є наступні зауваження:

1. Наявні деякі стилістичні неточності
2. У деяких розділах не вказана конкретна кількість дітей (абсол. цифра) із тим чи іншим показником, тільки відсотки.
3. Доцільно було проілюструвати результати дослідження знімками, подати фотографії, що покращило б візуалізацію та сприйняття роботи.

В порядку дискусії прошу дати відповідь на декілька запитань:

1. Чому Ви визначали активність тільки кислої фосфатази без визначення активності лужної фосфатази, адже процеси мінералізації та демінералізації тісно взаємопов'язані?
2. Якою є, на Вашу думку, залежність показника структурно-функціональної кислотостійкості емалі і мінералізуючого потенціалу слини?
3. Якими критеріями Ви користувалися при виборі препаратів для місцевого застосування?

Дані щодо порушень академічної доброчесності.

У результаті перевірки та проведеного аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Текст представлених матеріалів дисертації є оригінальним і станом на 28.12.2022 року становить 95 % автентичності, що відповідає п.8 «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату в ІФНМУ».

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Данильціва Любомира Орестовича на тему «Клініко-лабораторне обґрунтування лікування та профілактики карієсу зубів у дітей при підвищеному рівні тривожності в умовах йододефіциту» є завершеним науковим дослідженням, яке сприяє вирішенню однієї з актуальних проблем дитячої стоматології.

Дисертаційна робота виконана на сучасному методологічному рівні та за актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та отриманими результатами, достовірністю висновків та положень, науковою новизною, науково - практичним та теоретичним значенням відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 щодо здобуття ступеня доктора філософії та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40, а її автор Данильців Любомир Орестович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 – «Стоматологія».

Рецензент

Доцент кафедри стоматології

післядипломної освіти

Івано-Франківського національного

медичного університету

к.мед.н., доцент

З.Сид

